

FOKUS: NORDEN OG KINA

Kännetecknas av en pragmatism. Bilaterala förhållanden mellan Finland och Kina

Jyrki Kallio*,
äldre forskare, Utrikespolitiska institutet i Finland

The Sino-Finnish relations are primarily driven by commercial interests from the side of Finland. For China, Finland is probably also seen as a relatively harmless partner by China. Nonetheless, China's core interests are reflected even in the Sino-Finnish bilateral relations. China remains sensitive to indications which disdain its position as equal to other major powers. Taking the current financial crisis and economic stagnation in Europe into account, China's continuous economic growth is vital for the European economy. Because the Chinese government sees stability as a crucial condition for economic growth, China's stability is more than just indirectly in the interests of Europe, the Nordic countries included. The question then becomes: how far will any individual countries – taken that they may have competing commercial interests – be ready to go in giving at least implicit support to China's measures in upholding its internal stability?

Keywords: China · Finland · bilateral relations

Inledning

Under året 2015 firades den 65:e årsdagen för upprättandet av diplomatiska förhållanden mellan Finland och Folkrepubliken Kina, samma år firades även upprättandet av förhållanden mellan Kina och Danmark samt Kina och Sverige. Fastän Finland sedvanligt, i de officiella uttalanden som givits under bilaterala möten mellan Finland och Kina, hyllas som »en av de första länderna som erkände Folkrepubliken Kina» var Finland den 13 januari 1950 i verkligheten den tredje bland de Nordiska länderna att göra detta, efter Danmark och Norge. Detta erkännande hände först efter vänsterns riksdagsfråga gällande ämnet (Rosenberg 2008: 6–7). Också då det gäller upprättandet av diplomatiska förhållanden var Finland den 28 oktober 1950 det tredje Nordiska landet, efter Sverige och Danmark, som

*Korrespondanse: Jyrki Kallio, Utrikespolitiska institutet i Finland. Email: jyrki.kallio@fiia.fi

upprättade diplomatiska förhållanden med Kina. Efter detta fortskred saker snabbt och Finland öppnade en ambassad i Peking år 1952. Ambassaden hade en handelsavdelning ända från början och Finland var det första icke-kommunistiska landet att underteckna ett handelsavtal med Kina år 1953. Handelsavtalet var ett trepartsavtal med hjälp av vilket Finland skulle exportera papper och maskineri till Kina, Kina skulle exportera agrikulturella produkter till Sovietunionen och Sovietunionen skulle exportera bränsle och fordon till Finland (Havrén 2009: 53).

Det är intressant att lägga märke till att det äldsta avtalet mellan Finland och Kina, upprättat år 1926, är 90 år gammalt. Detta avtal är vänskapsavtalet mellan Finland och Republiken Kina och det anses ännu vara gällande eftersom ingen av parterna explicit har uttryckt att det inte vore det (Valtiosopimukset 21/1927, Havrén 2009: 31). Den unga kinesiska republiken förutsatte sådana avtal för att upprätta diplomatiska förhållanden med främmande nationer. Många av dessa främmande nationer hade tvingat kejsardömet Kina att ge deras medborgare och företag exterritoriella rättigheter genom pakter vilka är kända som »ojämlika avtal» i Kina. Finland – som erkändes av Republiken Kina år 1919 – lyckades ändå upprätta diplomatiska förhållanden med Republiken Kina redan den 9 mars 1923.¹ Finland upprätthöll ett konsulat i Shanghai ända till andra världskriget, mest i syftet att betjäna den finska företagsgemenskapen där.

Efter att ha upprättat diplomatiska förhållanden med Folkrepubliken Kina har Finland förblivit en av de få länder som aldrig upphört eller frusit diplomatiska förhållanden med Kina. Under de tidiga årtiondena var kärnan i förhållandena å ena sidan kommersiell, skött av diverse företagsaktörer (Heikura 1995: 78–80), men å andra sidan kulturell, kulturellt utbyte påbörjades och koordinerades av Samfundet Finland-Kina (Heikinheimo 2016). Förhållanden på den politiska nivån var länge dämpade på grund av spänningarna mellan Sovjetunionen och Kina. Det första statsbesöket från Finland till Kina ägde rum år 1988 och det första statsbesöket från Kina till Finland år 1995. Det andra statsbesöket från Finland till Kina blev redan av år 1996 (Ulkoasiainministeriö 2014).

Under kulturrevolutionen var alla former av bilaterala förhållanden sällsynta men epoken för öppning och reform under det sena 1970-talet förde med sig en ny intensitet, speciellt gällande handelsförhållanden. Finland följde guldrushen till Kina förhållandevis sent på grund av Finlands blomstrande handel med Sovjetunionen (Siika 2015: 271). Det första gemensamma finsk-kinesiska samföretaget, en fabrik som tillverkade pappersmaskiner, startade år 1989 i Xi'an (Seppälä 2008). Samma år blev Finland det första västerländska landet som återupptog visiter på ministernivå till Kina efter händelserna vid Himmelska fridens torg. Utrikeshandelsministerns visit ådrog sig kritik både hemma och utomlands men visiten sades ha varit fokuserad uteslutande på handel (Havrén 2009: 221–224).

¹Datumet för erkännandet har hämtats ur arkivkällor i Taiwan som är muntligt förmedlade av en diplomat från Republiken Kina.

Sjunkande export från Finland, lovande start för investeringar till Finland

Sedan 1990-talet har Finlands kommersiella närvaro i Kina ökat i jämn takt. Nokia, Kone och Rovio har, för att nämna några finländska företag, blivit välkända framgångshistorier i Kina. Finnair upprättade regelbunden trafik till Peking år 1988 och som bäst flyger Finnair till sex destinationer i Kina (inklusive Hong Kong) (Finnair 2015).

Den totala handelsvolymen år 2015 var 6503 miljoner euro, av detta utgjordes 3967 miljoner euro av import till Finland (Tilastokeskus 2015). Både import- och exportsiffrorna har fluktuerat starkt under åren. Sedan 2010 står Kina för över 5% av finländsk export och 6–8% av importen. Detta gör Kina till Finlands femte största handelspartner, till och med till större än USA (Tulli 2015). Bland de nordiska länderna har Kinas viktiga roll för Finland som exportmarknad konsistent varit den högsta. Kinas andel av totala export från de andra nordiska länderna har hållits under 4% med undantag för Danmark vars export har stigit jämt och översteg andelen av Finlands export år 2015.

Enligt den finska tullens statistik är de tre största kategorierna av varor som exporteras från Finland till Kina industrimaskiner (26%), elektriska maskiner och apparater (17%) och pappersmassa (17%). Andelen pälsar förhöjdes i snabb takt under första hälften av året 2015, från 8% till 15%. De fem största importkategorierna (2014) är elektriska maskiner och apparater (41%), andra varor (18%) och kläder (17%) (Tulli 2015). Uppsättningen exportvaror visar att traditionella, i låg grad förfinade, exportprodukter står för en tredjedel av helheten. Detta kombinerat med det faktum att export till Kina sjunkit och är under nivån av export år 2010 är ett dystert tecken på den finska exportindustrins nuvarande tillstånd och en påminnelse att alla medel är nödvändiga för att förebygga en ytterligare förminskning.

Finland söker aktivt nya marknader i Kina. Den finska ministern som är ansvarig för utrikeshandel besökte Kina i januari år 2015 och diskuterade under sitt besök exporten av finska matvaror till Kina. Finska företag har sökt efter nya marknader efter att exporten till Ryssland har förminskat, inledningsvis har några framsteg gjorts. Målet är att uppnå en 3–5 gånger stor förhöjning i matexporter till Kina inom de några kommande åren (Takala 2015). Andra förväntningar på tillväxt finns inom gruppen av små och medelstora företag, till exempel inom branschen för miljövänlig teknologi eller cleantech (Finpro 2014). Finska företag gynnas också av kinesiska investeringar till andra land. Fastän Kinas kontinentala Sidenväg, »One Belt», inte når Finland har finska företag deltagit i relaterade infrastrukturella projekt i Iran (Similä 2016).

Under året 2013 stod kinesiska turister för endast 2% av alla turister som kommer till Finland (Tilastokeskus 2014) men nu stiger den siffran. Under året 2015 förhöjdes antalet övernattningar av kinesiska turister med 41% och en liknande tillväxt förväntas gälla för året 2016 (Tilastokeskus 2016). En stor pullfaktor är det finska Lappland och dess kändaste invånare: Jultomten. En ytterligare tillväxt i kinesisk turism förväntas som resultat av att det öppnades 13 nya visumansökningscentraler i Kina

under våren 2016. Tidigare har man endast kunnat ansöka om finska visum i Peking och Shanghai (Embassy of Finland, Beijing 2016a). De kinesiska turisterna är mycket välkomna eftersom de i genomsnitt spenderar mera pengar per besök än största delen av turister av andra nationaliteter (Visit Finland 2016). Det behövs ändå mera ansträngningar att erbjuda tjänster för kineser på deras eget språk.

Som bäst finns det cirka 350 finska företag som är aktiva i Kina, sammanlagt anställer de cirka 60000 människor. Den totala summan finska investeringar till Kina uppskattas vara över 10 miljarder euro (Elinkeinoelämän keskusliitto 2015). Andelen kinesiska investeringar till Finland är obetydlig i förhållande, den uppskattas vara cirka 200 miljoner euro. En av de tidigaste och största investerarna är Huawei som har upprättat en forsknings- och utvecklingscentral i Finland år 2012. Den finska regeringen främjar aktivt investeringar från Kina, i synnerhet främjas investeringar i innovation och högteknologi samt i turism- och resebranschen. Inom de några kommande åren verkar det möjligt att kinesiska investeringar, genom uppköp av finska företag, totalt kunde nå en miljard euro (BOFIT 2016). Jämförelsevis har investeringar från Japan varierat mellan 94 och 227 miljoner euro årligen mellan åren 2004 och 2012, under året 2013 tog Finland emot investeringar för 1384 miljoner euro från Japan (Suomen Pankki 2014).

Mot ett praktiskt partnerskap

Riktlinjerna för utvecklingen av Finlands relationer till Kina definieras i Finland-Kina handlingsplanen (*Finland-China Action Plan*, 2010) som Finlands utrikesministerium producerat. I dokumentet betonas kommersiella och ekonomiska intressen som kärnan för praktiskt samarbete mellan Finland och Kina, men i dokumentet understryks också vikten av goda förhållanden på en politisk nivå (Ministry for Foreign Affairs of Finland 2010).

Handlingsplanen gör upp en bred lista över målsättningar för olika sektorer. Dessa målsättningar inkluderar politiska frågor och kommersiella frågor samt frågor som har att göra med energi, miljö och klimat, forskning och innovation, kulturellt samarbete, utvecklingssamarbete och samarbete mellan rättsväsendet och gränsbevakningsmyndigheter (ibid.). Handlingsplanen misslyckas i att upprätta några klara prioriteringar bland de uppräknade målsättningarna.

Handlingsplanen har inte uppdaterats men en ny lista målsättningar och prioriteter förväntas finnas i ett dokument där principerna för ett partnerskap skall definieras, detta dokument förbereds i nationella byråkratier både i Finland och i Kina. Partnerskapet diskuterades av Finlands och Kinas presidenter år 2013. Målet för partnerskapet skulle vara att främja ett pragmatiskt och framtidsorienterat samarbete inom relevanta områden av gemensamt intresse. Partnerskapet förväntas inte följa samma modell som något annat partnerskap som Kina har för närvarande, således kommer det antagligen inte att kallas för ett omfattande strategiskt partnerskap, strategiskt partnerskap eller något liknande. Istället kommer det att innehålla en starkare betoning på det praktiska. I Kina har partnerskapet som förbereds inofficiellt fått namnet »en ny sorts partnerskap». För närvarande finns

inga uppskattningar av när förhandlingarna avslutas men målet är att publicera partnerskapet under det nästa mötet på toppnivå mellan Finland och Kina. Naturligtvis skulle detta bilaterala partnerskap vara ett komplement till EU:s och Kinas strategiska partnerskap (UM 2014 & 2016).

En praktisk åtgärd som framskridit på grund av handlingsplanen, och Finlands utrikesministeriums allmänna strategi, är försöket att erbjuda tjänster för alla finska aktörer på ett koordinerat sätt genom en och samma portgång vars namn är Team Finland. Tillvägagångssättet har fått ett positivt mottagande bland det finska affärlivet och det finns förhoppningar om att en tätare sammanhållning mellan företagen och olika statliga aktörer kunde förbättra Finlands synlighet i Kina och göra Finland konkurrenskraftigare (Embassy of Finland, Beijing 2016b).

Sett ur Finlands synpunkt är de intressantaste områdena för praktiskt samarbete med Kina miljövänlig teknologi, energi och miljö, urbanisering, IKT, skogsbruk, utbildning och innovation, arktiskt samarbete och juridiskt samarbete (Ministry for Foreign Affairs of Finland 2010). Det sist nämnda har redan en lång historia och finska experter inom lag – såsom domare, advokater, åklagare, och fängelseadministratörer – har sedan år 1995 erbjudit deras kinesiska motparter råd och skolning samt delat bästa praxis. Således märkte året 2015 den 20:e årsdagen för juridiskt samarbete mellan Finland och Kina. Detta samarbete – vars mål var att främja gott styre, lagstyre och respekt för mänskliga rättigheter på ett praktiskt, icke-fientligt sätt – hyllas ofta som ett av de mest lyckade och unika elementen i Finlands förhållande med Kina (se t.ex. Lindström 2015). En interim rapport vars syfte är att diskutera prestationerna inom, och de kommande utmaningarna för, juridiskt samarbete förbereds av den finska sidan och förväntas bli publicerad år 2016.

Kina (alltså Ministeriet för Vetenskap och Teknologi) har bestämt ett eget fokus gällande förhållandet med Finland. Detta fokus omfattar nanoteknologi och Arktiska frågor (Ministry of Science and Technology 2012: 280). Det är anmärkningsvärt att Finland systematiskt uttryckt stöd för Kinas roll som observatör i det Arktiska Rådet genom att stå för principen att alla som är redo att förbinda sig till främjandet av det Arktiska Rådets mål genom praktiskt samarbete borde vara berättigade till en observatörsplats (se Valtioneuvoston kanslia 2010: 36). Ett tecken på Kinas intresse gentemot Finlands arktiska know-how är deras beställning av den konceptuella och grundläggande designen av Kinas nya polarforskningsfartyg från Aker Arctic Technology år 2012 (Maritime Executive 2012).

Det arktiska är en aspekt som förenar alla nordiska länder bland Kinas intressen. Det fjärde Kina-Nordiska arktiska samarbetssymposiet hölls i Rovaniemi i juni 2016 (Arctic Centre 2016). Kina har under åren uttryckt ett intresse för skapandet av en »5 + 1» plattform på statsöverhuvuds- eller premiärministernivå med de nordiska länderna. Det verkar finnas ett förnyat intresse för detta efter mötet mellan president Obama och de nordiska statsministrarna i maj 2016 (UM 2016). Man får ändå inte glömma att de nordiska länderna, i förhållande till många framväxande samarbetsområden såsom affärsintressen relaterade till det arktiska samarbetet eller miljöteknologi, i viss grad tävlar med varandra. Det finns också tävling mellan Finland och Sverige gällande traditionella exportindustrier som skogsbruk,

pappersmassatillverkning och pappersindustri. Därför verkar det osannolikt att en formell 5+1 plattform kommer att tas emot entusiastiskt i de nordiska länderna, oavsett det potentiella intresset som uttryckts av Nordiska ministerrådet (Norden 2016). Åtminstone i Finland verkar det inte finnas intresse för upprättandet av en formaliserad plattform som inte skulle möjliggöra lika substantiella och praktikinriktade diskussioner – i synnerhet med målsättningen att främja kommersiella intressen – som är möjliga genom bilaterala diskussioner.

Bland den breda allmänheten är uppfattningarna gällande samarbete med Kina delade. Å ena sidan finns den äldre oron om att alla tillverkningsarbeten försvinner till Kina och den nyare oron som visar sig i misstankar om att kineserna köper de bästa finska företagen. Den första typens oro börjar bli mindre hotande eftersom produktionskostnaderna höjs i Kina och för att några finska företag har flyttat sina produktionslinjer tillbaka till Finland (Liimatainen 2016). Den andra oron kunde bli mera brådskande i framtiden. Å andra sidan finns uppfattningen – som också delas på den officiella nivån – att Finland borde fördjupa ekonomiskt samarbete med Kina då Kina för tillfället är den starkaste drivkraften för ekonomisk tillväxt. Det finns också röster bland den politiska eliten och företagseliten som uppmanar Finland att ta lärdom av den kinesiska effektiviteten medan många samhällsaktivister betraktar Kina med misstanke på grund av dess människorättssituation.

Även andra typers människokontakter än politiska och handelskontakter mellan Finland och Kina ökar som bäst. Det finns över 2000 kinesiska examensstuderande i de finska universiteten, den näst största gruppen efter ryska studerande. Kineserna utgör nästan 10% av alla utländska examensstuderande. Före år 2012 var Kina högst uppe på listan över länder ur vilka utländska studerande kommer (CIMO 2012). Ett skäl till Finlands höjda popularitet var antagligen Nokias framgång i Kina och ett stort antal, om inte majoriteten, av kinesiska studerande studerar teknologirelaterade ämnen. Ett Konfuciusinstitut upprättades vid Helsingfors universitet år 2007 och kulturministeriet planerar att öppna ett kulturinstitut i Helsingfors (se Ministry of Education and Culture 2015). Helsingfors stad har i samarbete med Peking organiserat en årlig kinesisk nyårsfestival redan sedan år 2007. Den har blivit alltmer populär både bland finländare och asiatiska invånare som bor i huvudstadsregionen och förra året lockade den en publikmängd på över 30 000 människor (Ax 2016). I gengäld organiserade Helsingfors stad en serie av kulturella evenemang i Peking i juni 2016 under sloganen »Moi Helsinki» (Hello Helsinki). Huvudevenemanget fick undantagsvis lov att ordnas på Xidans kulturorg och besöktes av 25 000 människor (Helsingin kaupunki 2016).

Kan pragmatism gå för långt?

För tillfället kan de bilaterala förhållandena beskrivas som stabila och allmänt oproblematiske. Sino-finska förhållanden drivs först och främst av kommersiella intressen från Finlands sida. Därtill är det lika viktigt för Finland som för vilken som helst annan utvecklad nation att upprätthålla nära kontakt med en global makts ledarskap. Politiska förhållanden har förblivit på en hög och aktiv nivå. Både

Finlands president och premiärminister besökte Kina år 2013. Presidenten hade under visiten sällskap av en företagsdelegation (Ulkoasiainministeriö 2014). Liu Yunshan, medlem av Kinas kommunistiska partis politbyrås ständiga utskott, besökte Finland år 2014. Besökets fokus var på kulturellt samarbete, vilket har höjts (Jones 2014). Kina var Helsingfors festspels temaland i augusti 2015.

Det finns inga större problem som skulle riskera en smidig utveckling av förhållanden i den nära framtiden. De närmaste bekymren för Finland i förhållande till Kina är immaterialrättsliga intrång och industriellt spionage. De förstnämnda diskuteras regelbundet vid gemensamma kommittémöten mellan Finlands utrikesministerium och Kinas handelsministerium (MOFCOM) så väl som genom EU-kanaler (Nieminen et al. 2013). Industriellt spionage kommer sannolikt att bli en växande huvudvärk för den finska skyddspolisens.

För Kina är Finland en av de mindre och obetydligare samarbetspartnerna bland EU:s medlemsländer. Finland betraktas antagligen också som en relativt harmlös partner av Kina. Kinas kärntressen reflekteras ändå till och med i de finsk-kinesiska bilaterala förhållandena. Vänskapsavtalet mellan Finland och Kina från år 1926 är en manifestation av den unga republiken Kinas utrikespolitiska prioriter. Kinas kärntressen visar att dessa prioriter inte har förändrats till denna dag (se Hellström 2014: 14). Kina förblir känslig för antydanden som ringaktar dess ställning som jämlik i förhållande till de andra stora makterna. Kina betraktar den internationella ordningen som ett västerländskt påhitt och har en kritisk attityd gentemot människorättigheternas universalitet. Möten mellan den 14:e Dalai laman och utländska ledare betraktas av Kina som försök att underminera dess suveränitet i Tibet. I hemlandet ser Kina en stark korrelation mellan stabilitet och ekonomisk tillväxt, vilka båda behövs för att slå vakt om ledarskapets legitimitet.

Som medlem i EU är Finland aktivt involverad i utformningen av unionens politik gentemot Kina. Den strategiska agendan för förbindelserna mellan EU och Kina fram till 2020 påminner om att EU och Kina har blivit högst beroende av varandra (EEAS 2013). Tar man hänsyn till den nuvarande finanskrisen och den ekonomiska stagnationen i Europa så är Kinas kontinuerliga ekonomiska tillväxt livsviktig för den europeiska ekonomin. Eftersom den kinesiska regeringen ser stabilitet som ett viktigt villkor för ekonomisk tillväxt så är Kinas stabilitet mer än endast indirekt ett europeiskt, och nordiskt, intresse. Frågan blir då följande: hur långt är individuella länder klara att gå – speciellt då vi antar att de kan ha tävlande kommersiella intressen – i att åtminstone implicit stöda Kinas åtgärder att upprätthålla sin interna stabilitet?

Enligt utrikesministeriet har Finland relativt beräknat den största handelsvolymen med Kina bland alla EU:s medlemsländer, alltså beräknat i förhållande till storleken på Finlands nationella ekonomi (Ulkoasiainministeriö 2014). Samma gäller för Finland bland de nordiska länderna, Finland har ända tills förra året varit mest beroende av Kina i ljus av exportsiffrorna. Detta kan ha påverkningar för de politiska förhållandena under de kommande åren. Fastän Finland vanligtvis har varit återhållsam med att uttrycka öppen, offentlig kritik gällande kontroversiella ämnen så har toppnivåns besökare från Finland till Kina hittills systematiskt tagit upp

människorättsärenden, bland andra saker, i diskussioner med kinesiska motparter. Emellertid utgör Finlands riksdags talman Maria Lohela (Sannfinländarna) ett undantag till detta då hon vägrade lyfta fram människorätter på agendan under hennes första besök till Kina i november 2015 (Mäkeläinen 2015). Detta kan visa sig vara symptomatiskt för framtiden för Finlands och Kinas bilaterala förhållanden. Pragmatism har den inneboende faran att förvandlas till opportunism.

Översatt av Mattias Lehtinen

Källor

- Arctic Centre (2016) University of Lapland, Arctic Centre, News 23.03.2016: The China-Nordic Arctic Cooperation Symposium. Tillgänglig på <http://www.arcticcentre.org/EN/News?ln=nxqdhzo3&id=17eaa2a4-a410-41a2-937a-91447bac0324>
- Ax, Ragnar (2016) Uudenvuoden juhlasta Moi Helsinkiin. *Kiina sanoin ja kuvin* 2/2016 (268), 61. vsk: 2–11.
- BOFIT (2016). Kiinalaiset suoravat sijoitukset kasvavat vauhdilla myös Suomeen. Viikkokatsaus 18/2016, 04.05.2016. Tillgänglig på <http://www.suomenpankki.fi/bofit/seuranta/viikkokatsaus/Documents/v201618.pdf>
- CIMO (2012) Opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus ammatillisessa ja korkea-asteen koulutuksessa 2011. *Faktaa Express* 4/2012. Tillgänglig på http://www.cimo.fi/nakokulmia/tietoa_ja_tilastoja/opiskelijoiden_ja_oppilaitosten_kv-liikkuvuus/
- EEAS (2013) EU-China 2020 Strategic Agenda for Cooperation. Tillgänglig på http://www.eeas.europa.eu/china/docs/20131123_agenda_2020_en.pdf
- Elinkeinoelämän keskusliitto (2015) Kiina – kauppa ja kaupan esteet kasvavat. Tillgänglig på <http://ek.fi/mita-tee/kauppapolitiikka/kiina/>
- Embassy of Finland, Beijing (2016a) Finland opens 13 new visa application centres in China, stopover packages to be launched soon. Embassy of Finland, Beijing, News, 3/2/2016. Tillgänglig på <http://www.finland.cn/public/default.aspx?contentid=342566&culture=en-US&nodeid=35178>
- Embassy of Finland, Beijing (2016b) Team Finland in China. Tillgänglig på <http://www.finland.cn/public/default.aspx?contentid=266908&nodeid=46699&contentlan=2&culture=en-US>
- Finnair (2015) Finnair Media Bulletin 07.10.2015: Finnair expands its Asian network, opens routes to Fukuoka and Guangzhou in summer 2016-. Tillgänglig på http://www.finnairgroup.com/mediaen/mediaen_7.html?Id=xml_2000338.html
- Finpro (2014) Finpro uutiset 07.05.2014: Suomen cleantech-liiketoiminta jatkoi kasvuaan vuonna 2013. Tillgänglig på http://www.finpro.fi/uutiset-2014/-/asset_publisher/uRK2/content/suomen-cleantech-liiketoiminta-jatkoi-kasvuaan-vuonna-2013
- Havrén, Sari Arho (2009) »Meillä ei ole ikuisia ystäviä eikä ikuisia vihollisia. Ikuisia ovat meidän omat etumme». *Suomen suhteet Kiinan kansantasavaltaan 1949–1989*. Yliopistopaino: Helsinki. Tillgänglig på <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19428/meillaei.pdf?sequence=1>
- Heikinheimo, Annika (2016) *Suomi-neito ja Idän Jätti käyvät tanssiin – Kiinan kansantasavallan ja Suomen välisen kulttuurivaihto 1950- ja 1960-luvuilla*. Pro gradu-avhandling i Östasienforskning, Helsingfors universitet. Tillgänglig på <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-201605231745>
- Heikura, Juhani (1995) »Suomen ja Kiinan taloussuhteet sekä muutokset Kiinan ulkomaankaupassa» i Huotari, Tauno-Olavi & Veli Rosenberg (red.) *Kiinan-kaupan käsikirja*. Helsinki: Suomi–Kiina-seura ry (77–90).
- Hellström, Jerker (2014) *China's Political Priorities in the Nordic Countries*. FOI-R–3879–SE. Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut
- Helsingin kaupunki (2016) Uutiset 15.05.2016: Moi Helsinki -tapahtuma Pekingissä päättyi haasteista huolimatta menestyksekkäästi. Tillgänglig på <http://www.hel.fi/www/uutiset/fi/kaupunginkanslia/moi-helsinki-tapahtuma-pekingissa-paattyi-haasteista-huolimatta-menestyksekkäästi>
- Jones, Andrew (2014) Kiinan ja Suomen suhteet uudelle tasolle. *gbtimes* 19.09.2014. Tillgänglig på <http://fi.gbtimes.com/kulttuuri/kiinan-ja-suomen-suhteet-uudelle-tasolle>
- Liimatainen, Karoliina (2016) Maaileman tehdas muuttuu asiakaaksi – paluumuuttaja Biolan myy euralaisia kompostoreja luksuksena Kiinaan. *Helsingin Sanomat* 08.06.2016. Tillgänglig på <http://www.hs.fi/talous/a1465275519599>

Bilaterala förhållanden mellan Finland och Kina

- Lindström, Jari (2015) Oikeus- ja työministeri Jari Lindströmin avauspuhe Access to Justice -seminaarissa 13.8.2015. Tillgänglig på http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/oikeus-ja-tyoministeri-jari-lindstromin-avauspuhe-access-to-justice-seminaarissa-13-8-2015
- Maritime Executive (2012) MarEx 01.08.2012: Aker Arctic to Design the First Chinese Polar Research Icebreaker. Tillgänglig på <http://www.maritime-executive.com/article/aker-arctic-to-design-the-first-chinese-polar-research-icebreaker>
- Ministry for Foreign Affairs of Finland (2010) Finland's China Action Plan. Publications of the Ministry for Foreign Affairs 6/2010.
- Ministry of Education and Culture (2015) Memorandum of Understanding between the The Ministry of Culture, the People's Republic of China, and The Ministry of Education and Culture, the Republic of Finland on Cultural Exchange and Cooperation in 2015. Tillgänglig på http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kansainvaeliset_asiat/kulttuurisopimukset_ja_ohjelmat/ohjelmat/Kiina_MoU_kulttuuri_2015.pdf
- Ministry of Science and Technology (2012) Zhongguo kexue jishu fazhan baogao 2012: Keji duiwai kaifang yu hezuo. Tillgänglig på <http://www.most.gov.cn/kjfx/kjxz/2012/201506/P020150625395212960265.pdf>
- Mäkeläinen, Mika (2015) Kauppa se on mikä kannattaa – myös Kiinan ja Suomen suhteissa. YLE Uutiset 10.11.2015. Tillgänglig på http://yle.fi/uutiset/kauppa_se_on_mika_kannattaa_myos_kiinan_ja-suomen-suhteissa/8443523
- Nieminen, Mikko et al. (red.) (2013) Kansainvälistymis- ja kaupanesteselvitys 2013. Jyväskylä: Team Finland. Tillgänglig på <http://formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=115141&GUID={C14D2809-14AD-43EB-8B1E-8FAA2A60426A}>
- Norden (2016) Norden.org News 04.02.2016: Investigation into increased co-operation between China and the Nordic Council of Ministers. Tillgänglig på <http://www.norden.org/en/news-and-events/news/investigation-into-increased-co-operation-between-china-and-the-nordic-council-of-ministers>
- Rosenberg, Veli (2008) »Miten käy kulttuurivaihdon?» *Kiina sanoin ja kuvin* 2/2008: 6–15.
- Seppälä, Jarno (2008) Metso kasvatti omistustaan yhteisyrityksessä Kiinassa. *Tekniikka & talous* 01.04.2008. Tillgänglig på <http://www.tekniikkatalous.fi/tekniikka/metalli/2008-04-01/Metso-kasvatti-omistustaan-yhteisyrityksess%C3%A4-Kiinassa-3306951.html>
- Siika, Marita (2015) »China's Five Principles of Peaceful Coexistence Applied to the Nordic Countries: A Case Study on Liu Xiaobo's Nobel Peace Prize» i Cheng, Joseph Y.S. & Marita Siika (red.). *New Trends and Challenges in China's Foreign Policy*. Hong Kong: Contemporary China Research Project: 251–303.
- Similä, Ville (2016) Iran rakentaa »silkkirautatietä», joka yhdistää Suomenlahden Persianlahteen. *Helsingin Sanomat* 12.05.2016. Tillgänglig på <http://www.hs.fi/ulkomaat/a1462942874500>
- Suomen Pankki (2014) Foreign Direct Investment in Finland, Stock by country. Tillgänglig på http://www.suomenpankki.fi/en/tilastot/maksutase/pages/tilastot_maksutase_ja_suorat_sijoitukset_maksutase_suorat_sijoitukset_suomeen_kanta_maittain_en.aspx
- Takala, Anna (2015) Suomalainen ruoka tavoittelee Kiinasta satoja miljoonia – »Puhtaus on valttikortti». YLE uutiset 18. 2. 2015. Tillgänglig på http://yle.fi/uutiset/suomalainen_ruoka_tavoittelee_kiinasta_satoja_miljoonia_puhtaus_on_valttikortti/7813593
- Tilastokeskus (2014) Majoitustilasto 2013. Liite 5. Saapuneet vieraat ja yöpymiset asuinmaan mukaan vuonna 2013. Tillgänglig på http://www.stat.fi/til/matk/2013/matk_2013_2014-05-30_tau_005_fi.html
- Tilastokeskus (2015) Ulkomaankauppa, 2015. Tillgänglig på http://tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_kotimaankauppa.html#ulkomaankauppa
- Tilastokeskus (2016) Majoitustilasto 2015. Liite 5. Saapuneet vieraat ja yöpymiset asuinmaan mukaan vuonna 2015. Tillgänglig på http://www.stat.fi/til/matk/2015/matk_2015_2016-04-29_tau_005_fi.html
- Tulli (2015). Suomen ja Kiinan välinen kauppa. Tulli 2015:M19, 29.09.2015. Tillgänglig på http://www.tulli.fi/fi/tiedotteet/ulkomaankauppatilastot/katsaukset/maat/kiina15/liitteet/2015_M19.pdf
- Ulkoasiainministeriö (2014) Maatiedosto Kiina. Uppdaterad 07.02.2014. Tillgänglig på <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=17999&culture=fi-FI&contentlan=1&displayall=1>
- UM (2014): Diskussioner med tjänstemän från Finlands utrikesministerium.
- UM (2016): Diskussioner med tjänstemän från Finlands utrikesministerium.
- Valtioneuvoston kanslia (2010) Suomen arktinen strategia. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 7/2010. Tillgänglig på <http://formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=63213&GUID=%7B1F62D138-C785-4D4C-8EB7-531A7C23E5FA%7D>
- Valtiosopimukset 21/1927. Suomen Tasavallan ja Kiinan Tasavallan välinen ystävyyssojmus. Tillgänglig på <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1927/19270021>
- Visit Finland (2016) News 26.04.2016: Suomessa vieraili 7,4 miljoonaa matkailijaa vuonna 2015. Tillgänglig på <http://www.visitfinland.fi/news/suomessa-vieraili-74-miljoonaa-matkailijaa-vuonna-2015/>